

Karin Tuvikene

LÜHINÄIDENDID

mängimiseks lasteaias ja kodus

2022

Teksti autor Karin Tuvikene
Keeletoimetaja Triinu-Mari Vorp
Kujundaja Alar Kitsik
Kaaned Alar Kitsik ja freepik.com

© Atlex OÜ ja autor, 2022

Kõik õigused kaitstud. Igasugune autoriõigusega materjali ebaseaduslik paljundamine ja levitamine toob kaasa seaduses ette nähtud vastutuse.

atlex

Atlex OÜ

Kivi 23

51009 Tartu

Tel 734 9099

Faks 734 8915

atlex@atlex.ee

www.atlex.ee

ISBN 978-9916-620-15-1

Sisukord

Sissejuhatus.....	4
Värvid meie ümber	6
Õunamahla tegemas	8
Triksik ja Andri	11
Kadripäev.....	14
Lemmikloomad	18
Metsas.....	20
Hiire sõbrad	22
Jõululugu	24
Jõulud käes	28
Kevadet otsimas.....	31
Nõiaelu.....	33
Juhtum metsalagendikul.....	36
Hea tuju saladus ehk Lähme kiikuma	38
Superkangelane.....	43
Naer on terviseks.....	46
Suvine mereseiklus	48
Mäkketõus	52
Päikese teekond	55
Soovide kivi	58
Aaretejaht	61
Kirjandus	64

Sissejuhatus

Lühinäidendid on üks paljudest õppe- ja kasvatustegevuse võimalustest nii lasteaias kui kodus. Dramatiseeringu kaudu saavad lapsed väljendada mõtteid ja tundeid oma keha, hääle, miimika ja emotsioonidega. Olen arvestanud sellega, et näidend oleks lastele jõukohane ja pakuks rõõmu. Teemad, mida näidendites käsitlen, pakuvad lastele huvi ja on praktikas läbi proovitud. Sisus on palju vastandeid: hea ja halb, julge ja arg, virk ja laisk, tark ja rumal jne. Lastele on oluline huumor, kui näidendi sisu seda võimaldab. Minu loodud näidenditesse võib rolle juurde kirjutada, kui tervet lasteaiarühma kaasates nendest puudu tuleb. Nii elustuvad lilled ja puud ning linnud ja loomad laste mängu kaudu.

Vajaduse korral toetab jutustaja etenduses lapsi ja hoiab etendust raamidest. Lapsevanemad võivad ettevalmistustöös ja etendustes osaleda. Rolle võib jaotada õpetaja, aga rolle võib lasta valida ka lastel endal. Kui usaldada rollivalik lastele, siis jätkub neil rohkem huvi ja mängitav osa on loomulikum. Lastega proove tehes tuleb leida lahendused läbi tegutsemise. Ka tekst jääb meelde tegevuse kaudu. Õpetajal või lapsevanemal tuleb olla rahulik ja paindlik, samas ka järjekindel – siis jõutakse tulemuseni. Tähelepanu tuleb pöörata lavakujundusele ja kostüümidele, mis toetavad etendust. Etenduses ei tohi unustada muusikat. Minu näidendites võib laule ja liikumisi asendada sellele rühmale iseloomulike tegevustega, lastele sobilike laulude ja tantsudega, mida on muusikategevustes õpitud.

Peale praktikas läbiproovitu leidsin toetust Z. Mellovi raamatust „Teatrimäng lastega“. Oma kogemusele toetudes saan öelda, et näidendil peab olema selge kujundlik algus ja lõpp. Hästi lavastatud näidendis läheb peategelasel kord hästi, vahel halvasti. Praktiliste harjutustega saab õppida märkama, mis järgmisena juhtub. V. Spolin on oma raamatus „Improvisations for the Theater“ juhtinud tähelepanu sellele, et arvestama peab sellega, kes hakkavad näidendit vaatama. Tuleks jälgida, et proove oleks tore teha ja proovide käigus tekiks individuaalseid tõlgendusi ja mõtteid.

Mängitav näidend rikastab lapse sõnavara ning täiendab õige grammatika ja lauseehitusega kõnet. Lavastusmängudesse on lihtne põimida laule, tantsu, rütmi- ja pillimänge või mängu ilmestamiseks heliefekte.

Mitte ainult sõna, vaid ka liikumine, laul, rütmimäng või pilliheli rikastavad etendust, samas annavad võimaluse lüüa etenduses kaasa ka nendele lastele, kellel otseselt mängurolli ei ole. Õpetaja tähelepanu on suunatud laste aktiivsele osalemisele ja passiivsemate laste kaasamisele. Õpetajal on soovitatav organiseerida pealtvaatajad.

Näidendeid lavastades võib kasutada käpiknukke, mis arendavad laste kõneoskust, suhtlemisoskust, koordineerimist ja loovust. Käpiknukumäng korrigeerib lapse minapilti ja käitumishäireid.

Lavastusmäng kujundab lapse väärtushinnanguid. Arendab lapse fantaasiat, mälu, mõtlemist ning tekitab lapses eri emotsioone.

Omaloomingulistes lühinäidendites saavad õpetajate asemel kaasa lüüa emad, isad, vanaemad ja vanaisad. Neid saab mängida nii lasteaias kui kodus. Minu eesmärk on, et kõik näidendis osalejad saaksid rolli oma võimete järgi.

Head mängimist!

Värvid meie ümber

Eesmärgid: märgata ümbritsevas keskkonnas eri värve; kirjeldada aasta-aegade järgnevust ja olulisi tunnuseid.

Tegelased:

SININE, KOLLANE, PUNANE, ROHELINE

JUTUSTAJA

Vahendid: värvinõud (punane, kollane, sinine ja roheline), neli pintsli, võilillepilt (lehed on värvimata), lilleõitega pildid (värvimata), vahtra-lehtedega pilt (värvimata)

JUTUSTAJA: Ühel kaugel maal elasid Sinine, Kollane, Punane ja Roheline. Nad vaidlesid selle üle, kes on kõige ilusam ja vajalikum.

KOLLANE: Mina olen andnud värvi võilillele, rannaliivale ja päikesele. Olen Kollane, ilus ja vajalik värv.

PUNANE: Oot-oot, see pole tõsi. Mina värvisin marjad ja suvelilled ja sügispuud. Punane on kaunis värv.

ROHELINE: Ilma roheliseta ei saa küll hakkama. Rohelised on kapsad ja kurgid ja heinamaad.

SININE: Siin pole pikka juttu, kõik oleneb sinisest. Sinine on taevas ja mered ja sinililled.

JUTUSTAJA: Nii nad vaidlesid, kuni otsustasid minna rändama ja oma silmaga üle vaadata, kes on kõige ilusam ja kasulikum värv.

KOLLANE: Võililleõied on kollased. Kas näete – nagu kevadised päikesed? (*Mõtleb hetkeks.*) Roheline, ma ei saa ilma sinu abita hakkama. Kas saad aidata võilillelehti värvida?

ROHELINE: Minu värvi jätkub võilillelehtedele, asun kohe värvima.
Roheline värvib võilillelehti.

PUNANE: Suvelilli on punaseid, aga siiski pean abi paluma Kollaselt ja Siniselt, sest lilled ei ole ainult punased. Kollane ja Sinine, kas te aitate lilli värvida?

KOLLANE: Kui abi on tarvis, olen rõõmuga nõus aitama.

SININE: Sõpra tuntakse hädas, tulen appi.

Punane, Kollane ja Sinine värvivad lilleõisi.

ROHELINE: Mina märkasin, et vajan abi vahtralehtede värvimisel. Sügisel on vahtralehti nii rohelisi, kollaseid kui punaseid. Punane, kas aitad vahtralehti värvida?

PUNANE: Nii, nii, tuleb aidata. Vahtralehti on vaja värvida. Saab tehtud!

Roheline, Kollane ja Punane värvivad vahtralehti.

JUTUSTAJA: Nii nad rändasid ja avastasid, et ühte kõige kaunimat ja vajalikumat värvi polegi. Koos saavad nad värvidega rõõmustada kõiki enda ümber. Nad olid rõõmsad ja asusid luuletama.

KOLLANE: Kollast värvi märkab silm,
muutub meie ümber ilm.
Päike särab, sooja annab,
uude päeva valgust kannab.

ROHELINE: Roheline kuusk ja murupind,
erksana loodus hoiab sind.
Rohetab aas ja metsaviirg,
roheliselt kiirgab lootuskiir.

PUNANE: Punased põsed on lastel,
punased marjad – kui maitsvad.
Punased lepatriinude tiivad,
lennates kaugemale rändama viivad.

SININE: Sinine taevas, mis laiub me üle,
sõbrad siis kutsu ja mängima tule.
Sinised pole vaid meie mõtted,
ausamad, julgemad suhted ja võtted.

JUTUSTAJA: Nii need värvid kõndisid aastaringi – kevadel, suvel, sügisel ja talvel. Nad aina värvsid ja värvsid. Ja alati oli neil midagi teha, sest kuskil oli ikka vaja pisut värvi. Talvel need värvid puhkasid ja andsid võimaluse valgele värvile. Missuguseid värve märkad sina enda ümber?